

STUDIUL PRELIMINAR ASUPRA ARTEFACTELOR DIN PIELE PROVENITE DIN SITUL ARHEOLOGIC PIAȚA SFÂNTU GHEORGHE – TIMIȘOARA 2014 (II)

Hedy M-Kiss

Cuvinte cheie: artefacte piele medievale, conservare, Timișoara.

Keywords: medieval leather artifacts, conservation, Timisoara.

Preliminary study oh leather artifacts from the archaeological site Piața Sfântu Gheorghe – Timișoara 2014 (II) (Abstract)

The paper presents preliminary data on leather and textile artifacts from the Timișoara Sfântu Gheorghe Square 2014 archaeological excavation, data that will be taken into account when initiating the conservation operations of the artifacts.

The structure of the soil and the environmental conditions in the soil were favorable for the conservation of these artifacts for a long period, which made possible their discovery during the archaeological rescue excavations in the perimeter of the old fortress of Timisoara. However they show multiple, specific degradations, reported by us in other scientific papers as well: rigidity, deformations, cracks, cuts, ruptures, combined damage and also advanced functional wear. Rebalancing their state of conservation can only be achieved due to the rapid onset of conservation procedures.

Introducere

Din cele patru cutii conținând lotul de artefacte din piele și textile provenite din săpăturile arheologice de salvare din Timișoara, Piața Sfântu Gheorghe 2014, care ne-au prevenit de la Muzeul Național al Banatului în vederea conservării acestora, prima cutie a fost prezentată într-o publicație anterioară¹. În lucrarea de față prezentăm datele obținute în urma analizării celorlalte trei cutii.

Evaluarea vizuală a eșantioanelor de piele arheologică a arătat și de această dată, că, aproape în fiecare caz aparte, prezintă fragilitate, rigiditate, deformări, crăpături, tăieturi, rupturi, deteriorări combinate, uzură funcțională avansată, diferite tipuri de mușcături, oxidări, efecte ale chimismului de contact și multe altele, toate pe suprafața pielii. La nivel microscopic² s-au observat modificări ale unghiului de înclinare a fibrelor de collagen, grad de despicare pentru fibre, distanțe între fibre, omogenitatea dispunerii lor etc., și, bineînțeles, cum

am constatat și în studiile noastre precedente, un nivel scăzut al temperaturii de contracție. În cazul multor artefacte am întâlnit suprafețe oxidative întinse, pete de altă culoare generate prin contactul cu potcoavele metalice și cuiele de spijin utilizate la încălțăminte.

Această situație explică faptul că starea de conservare generală a artefactelor medievale din piele, din acest lot arheologic provenit din săpăturile de salvare din Timișoara 2013–2014, Piața Sfântu Gheorghe, chiar dacă la prima vedere se arată relativ bună, este doar satisfăcătoare. Această stare se explică prin faptul că pielea, foarte sensibilă la schimbările parametrilor de mediu, după descoperire devine mai fragilă, casantă și parțial uscată într-o poziție nefirească, fiind încă încărcată cu particule de sol din stratul arheologic de unde provine. Venind în contact cu aerul atmosferic, lumina, lipsă de umiditate relativă specifică, artefactele din piele trec printr-o serie de șocuri și transformări datorită factorilor de mediu, altele decât cele din sol.

Reechilibrarea stării lor de conservare se poate obține numai datorită declanșării rapide a procedurilor de conservare³.

* Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Arte și Design, Departamentul Arte Vizuale, Specializare Conservare-Restaurare, Strada Oituz, nr. 4, Timișoara 300086, e-mail: hedy.m@e.uvt.ro.

¹ M-Kiss 2019.

² M-Kiss *et alii* 2014a.

³ M-Kiss 2016, p. 45–60

*Prezentarea materialului
arheologic – Cutia 2*

Punga 7. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime G243/A, Artefact piele talpă, Context umplută, Data 28.03.14, Semnătura: Gașpar.

Descriere: **Talpă întreagă și 2 fragmente.**

Talpă – lungime: 20 cm, lățime: 8–4,5–6,5 cm. Greutate: 34 g.

Fragment 1 – lungime: 20 cm, lățime: 10–8,5–7 cm. Greutate: 68 g.

Fragment 2 – lungime: 12 cm, lățime: 8–4,5 cm. Greutate: 28 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 10. Eticheta, scrisă pe pungă: S(-ector) 2 V(-est), Plan 4 Nivel cenușiu cu lemn, Fără datare și semnătură.

Descriere: **2 fragmente.**

Fragment 1 – lungime: 19 cm, lățime: 8–9 cm. Greutate: 52 g.

Fragment 2 – lungime: 11 cm, lățime: 3 cm. Greutate: 5 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 9. Eticheta, scris pe pungă: P-ța Sf. Gheorghe, 2015, S2, G80 fund, Fără semnătură.

Descriere: **2 tălpi și 2 fragmente, 1 potcoavă.**

Talpă 1 – lungime: 27 cm, lățime: 11,5–5,5–9 cm. Greutate: 68 g.

Talpă 2 – lungime: 15,5 cm, lățime: 6,5–4–7 cm. Greutate: 19 g.

Fragment 1 – lungime: 7,5 cm, lățime: 3,5 cm. Greutate: 6 g.

Fragment 2 – lungime: 10 cm, lățime: 3,5 cm. Greutate: 3 g.

Potcoavă – lungime: 17 cm, lățime: cm. Greutate: 15 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 11. Eticheta, scrisă pe pungă: S(-ector) 2 V(-est), Plan 4 Nivel cenușiu cu lemn, Fără datare și semnătură.

Descriere: **Talpă.**

Talpă – lungime: 20 cm, lățime: 10–4 cm. Greutate: 28 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

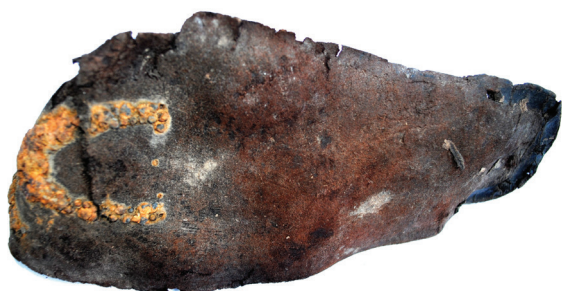
Punga 12. Eticheta, scrisă pe pungă: Piața Sf. Gheorghe, 2015, G84 Fund, S4, Fără semnătură.

Descriere: **Talpă întreagă și branț.**

Talpă – lungime: 26 cm, lățime: 9,7–7,5–6,6 cm. Greutate: 50 g.

Branț – lungime: 24 cm, lățime: 9–6–6,5 cm. Greutate: 16 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 15. Eticheta, scrisă pe pungă: S 11 V, Plan 5, Nivel indescifrabil. Fără datare și semnătură.

Descriere: **7 fragmente** – lungime: 11–3,5 cm, lățime: 1,5–3,5 cm. Greutate: 5 g.

Stare de conservare: Prezintă urme de arsură.

Punga 16. Eticheta scrisă pe pungă: S 4 E, Nivel I. Fără datare și semnătură.

Descriere: **2 fragmente.** Greutate totală: 12 g.

Fragment 1 – lungime: 19 cm, lățime: 2,5 cm.

Fragment 2 – lungime: 12 cm, lățime: 1,3 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 13. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2015, S 9 V, Adâncime 0.90–1,35 m, Nivel Plan 5, Observații: Material din solul cenușiu nisipos cu mult material arheologic, Data 13.12.2015, Semnătura Drașovean.

Descriere: **Fragment, element vegetal, sâmbure.**

Fragment – formă neregulată, lungime: 16,20 cm, lățime: 6,5 cm. Greutate: 18 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 17. Etichetă scrisă pe pungă: Sf. Gheorghe 2015, S 2 V, Plan 7. Fără semnătură.

Descriere: **3 fragmente.** Greutate totală: 14 g.

Fragment 1 – lungime: 20 cm, lățime: 7 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 18. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime C8, Artefact piele, Context umplutură, Data 27.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Branț de la încălțăminte copil.**

Branț – lungime: 15 cm, lățime: 4,5 cm. Greutate: 11 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 19. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime G243/A, Artefact piele, Context umplutură, Data 28.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **2 tălpi și 3 fragmente.**

Talpă 1 – lungime: 19 cm, lățime: 8,5–4–7,5 cm. Greutate: 34 g.

Talpă 2 – lungime: 24 cm, lățime: 9–2,8–8 cm. Greutate: 49 g.

Fragment 1 – lungime: 18 cm, lățime: 3,5 cm. Greutate: 19 g.

Fragment 2 – lungime: 6,5 cm, lățime: 7,5 cm. Greutate: 12 g.

Fragment 3 – lungime: 4,5 cm, lățime: 7 cm. Greutate: 4 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 20. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector 2 Vest, Adâncime, Artefact talpă piele, Context din G11, 24.06.2014, Semnătura Drașovean.

Descriere: **2 tălpi, 3 fragmente, semințe.**

Talpă 1 – lungime: 23 cm, lățime: 11–4,5–9,5 cm. Greutate: 45 g.

Talpă 2 – lungime: 23 cm, lățime: 11–3,5–8,5 cm. Greutate: 54 g.

Fragment 1 – lungime: 16 cm, lățime: 10,5 cm. Greutate: 33 g.

Fragment 2 – lungime: 13 cm, lățime: 10–5 cm. Greutate: 26 g.

Fragment 3 – lungime: 8 cm, lățime: 11 cm. Greutate: 15 g.

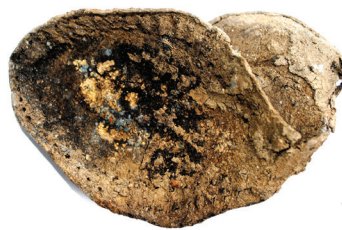
Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Cui de fier – lungime: 6 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

*Prezentarea materialului
arheologic – Cutia 3*

Punga 25. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 2 Vest, Adâncime, Artefact planto + piele, Context G11, Data 23.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Talpă și 2 fragmente.**

Talpă – lungime: 18 cm, lățime: 7–5–8 cm.
Greutate: 44 g.

Fragment 1 – lungime: 15 cm, lățime: 9–3 cm.
Greutate: 24 g.

Fragment 2 – lungime: 13 cm, lățime: 10 cm.
Greutate: 23 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 22. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector 1 Vest, Adâncime, Artefact fâșii de piele prelucrată, Context passim din pământul... 22.01.2014, nivel medieval 1 de la C1, 23.01.2014, Semnătura Drașovean.

Descriere: **Talpă, fragmente, 1 cui de fier.**

Talpă – lungime: 24 cm, lățime: 9,5–3,5–8,5 cm. Greutate: 60 g.

Fragmente, 47 bucăți. Greutate totală 195 g.

Punga 26. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector 3 Vest, Adâncime, Artefact talpă piele, Context de S de centura de ciment pământ galben... + cărămizi, mortar, indescifrabil, 24.01.2014, Semnătura Drașovean.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 10 cm, lățime: 9 cm.
Greutate: 16 g.
Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 27. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 3 Vest, Adâncime C3, Artefact coajă lemn fragment pahar, Context umplutură, Data 23.01.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **2 bucăți coajă lemn.** Lungime: 7,5 cm respectiv 4,5 cm. Lățime, la ambele 2,5 cm. Greutate totală: 27 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 28. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 3 Vest, Adâncime C3, Artefact talpă piele, Context umplutură, Data 23.01.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Talpă.**

Talpă – lungime: 16 cm, lățime: 6–5–5 cm. Greutate: 27 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 29. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 2 Vest, Adâncime, Artefact piele, Context G82, Data 24.01. Semnătura indescifrabilă.

Descriere: **5 fragmente.** Greutate totală: 39 g.

Fragment 1 – lungime: 11 cm, lățime: 7 cm.

Fragment 2 – lungime: 10 cm, lățime: 4,5 cm.

Fragment 3 – lungime: 4 cm, lățime: 6 cm.

Fragment 4 – lungime: 9 cm, lățime: 4 cm.

Fragment 5 – lungime: 2 cm, lățime: 1,8 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 30. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2013–2014, Passim, Adâncime, Artefact piele?, Context. Semnătura lipsește.

Descriere: **2 fragmente.** Greutate totală: 5 g.

Fragment 1 – lungime: 9 cm, lățime: 2,5 cm.

Fragment 2 – lungime: 7 cm, lățime: 3 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 31. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector 2 Vest, Adâncime, Artefact piele, Context din G11, 24.01.2014, Semnătura Drașovean.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 12 cm, lățime: 8 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 32. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector I Centru, Artefact piele, Context din G80, Fără datare și semnătură.

Descriere: **3 fragmente mici** – lungime: 5 cm, lățime: 1,5 cm. Greutate totală: 3 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 33. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector 2 Vest, Artefact păr, Context din C4, Fără datare și semnătură.

Descriere: **Fibră vegetală** – lungime: 3,5 cm.
Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 34. Eticheta: Tm-Sf. Gheorghe 2014, Sector 2 Vest, Artefact păr, Context din C4, Fără datare și semnătură.

Descriere: **Fragment**.

Fragment – lungime: 9,5 cm, lățime: 4 cm.
Greutate: 6 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Prezentarea materialului arheologic – Cutia 4

Punga 1. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime G261, Artefact piele, Context umplutură, Data 31.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment**.

Fragment – lungime: 6 cm, lățime: 2 cm.
Greutate: 2 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 2. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime Nivel Medieval I, Artefact piele, Context umplutura la NV de G 217, Data 19.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Talpă întreagă, 8 fragmente, șnur de piele.**

Talpă – lungime: 22 cm, lățime: 9–5–7 cm.
Greutate: 44 g.

Fragment 1 – lungime: 15 cm, lățime: 10,5–4,5 cm. Greutate: 31 g.

Fragment 2 – lungime: 8 cm, lățime: 8,5 cm.
Greutate: 17 g.

Fragment 3 – lungime: 10 cm, lățime: 6,5 cm.
Greutate: 12 g.

Fragment 4 – lungime: 5 cm, lățime: 8,5 cm.
Greutate: 10 g.

Fragment 5 – lungime: 7,5 cm, lățime: 9 cm.
Greutate: 9 g.

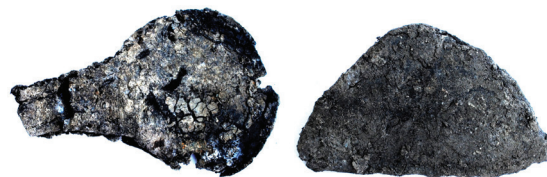
Fragment 6 – lungime: 9 cm, lățime: 4 cm.
Greutate: 5 g.

Fragment 7 – lungime: 6 cm, lățime: 2,5 cm.
Greutate: 2 g.

Fragment 8 – lungime: 5 cm, lățime: 5 cm.
Greutate: 4 g.

Șnur – lungime: 16 cm

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 3. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime Nivel Medieval I, Artefact piele, Context umplutura la NV de G 217, Data 19.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **2 fragmente, potcoavă, lemn.**

Fragment 1 – lungime: 13 cm, lățime: 10–6 cm. Greutate: 26 g.

Fragment 2 – lungime: 4,5 cm, lățime: 9,5 cm. Greutate: 33 g.

Potcoavă – lungime: 17 cm, lățime: 1 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 4. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime G254, Artefact piele subțire (probabil din vestimentație), Context umplut.strat arsură. Data 26.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Conglomerat din piele subțire** – lungime: 13 cm, lățime: 8 cm. Greutate totală: 67 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

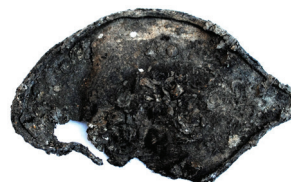

Punga 5. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Artefact piele talpă, Context C8 din umplutură, Data 28.03.2014, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 11 cm, lățime: 6 cm, grosime 1,5 cm. Greutate: 8 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 6. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime C8, Artefact piele taplă, Context umplutură lângă peretele din nord la aprox. 1,40 m de bârna superioară beci, Data 01.04.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Talpă întreagă, 3 fragmente și un șnur textil.**

Talpă – lungime: 17 cm, lățime: 7–5,5–6 cm. Greutate: 26 g.

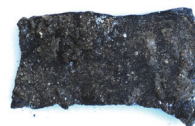
Fragment 1 – lungime: 9 cm, lățime: 2,5 cm. Greutate: 4 g.

Fragment 2 – lungime: 6,5 cm, lățime: 2,5 cm. Greutate: 3 g.

Fragment 3 – lungime: 6 cm, lățime: 3 cm. Greutate: 5 g.

Șnur – lungime: 14 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 7. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4, Adâncime Medieval III, Artefact piele, Context Medieval III, Centru de lângă G243, Data 27.03.14, Semnătura Daniela (Tănase).

Descriere: **1 fragment.**

Fragment – lungime: 11 cm, lățime: 3,5–2,5 cm. Greutate: 5 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 8. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Artefact piele, Context umplutură, Data 19.03.2014, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 6,5 cm, lățime: 2,5 cm. Greutate: 3 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

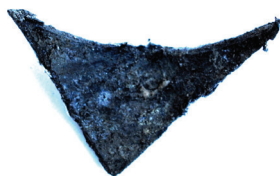

Punga 9. Eticheta deteriorată.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 4 cm, lățime: 9 cm. Greutate: 5 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 10. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2013, Sector 1 Vest, Adâncime, Artefact fragment piele, Context pământ negru albastrui, printre lemnele străzii, Data 11.12.2013, Semnătura Drașovean.

Descriere: **3 fragmente mici.** Greutate totală: 7 g.

Fragment 1 – lungime: 7 cm, lățime: 5,5 cm.

Fragment 2 – lungime: 7 cm, lățime: 5 cm.

Fragment 3 – lungime: 3 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 11. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime G254, Artefact piele, Context umplutură latura de V, Data 25.03.2014, Semnătura Gașpar.

Descriere: **4 fragmente de formă neregulată.** Greutate totală: 13 g.

Fragment 1 – lungime: 8 cm, lățime: 6 cm.

Fragment 2 – lungime: 6 cm, lățime: 4 cm.

Fragment 3 – lungime: 5 cm, lățime: 2 cm.

Fragment 4 – lungime: 7 cm, lățime: 3 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

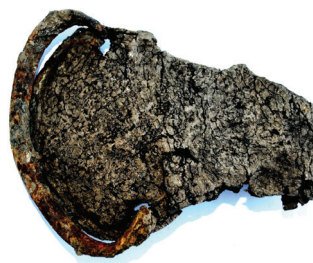
Punga 13. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime aprox. 2,10 (m), față de trot. beton de S, Artefact piele + potcoavă toc, Context umplutura Medieval III lângă profil de S a suprafeței excavate, Data 20.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment dintr-o talpă cu potcoavă.**

Talpă – lungime: 12 cm, lățime: 4–8 cm. Greutate: 43 g.

Potcoava – lungime: 16 cm.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 14. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime 2,80 față de trot. beton de S, Artefact piele + potcoavă toc, Context umplutura Medieval III la Nord de G 247, Data 24.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 17 cm, lățime: 7,5–6–5,5 cm. Greutate: 30 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 15. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime G254, Artefact piele, Context umplutură perete N V, Data 24.03.2014, Semnătura Gașpar.

Descriere: **8 fragmente de dimensiuni neregulate.**

Fragmente – lungime max.13 cm, lățime max.6 cm, greutate totală 32 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 16. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime Nivel Medieval II, Artefact piele, Context umplutura la Est de de G 217, la aprox. 2,25 m față de trotuar beton de S, Data 19.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment dintr-o talpă și un fragment ceramic.**

Fragment – lungime: 8,5 cm, lățime: 4,3–3 cm. Greutate: 9 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 17. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime Nivel Medieval II, Artefact piele, Context umplutura 2,15 m față de trotuar beton de la E de C7 de pe nivelul de lemn, Data 18.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – 8 × 5 cm, greutate: 13 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 18. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime G270, Artefact piele, Context din umplutura din zona centrală, Data 02.04.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – 14 × 1 cm, greutate: 3 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

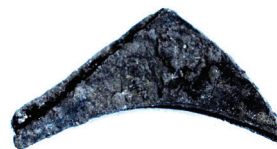
Punga 19. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector II Centru, Medieval II, Data 04.11.2014, Fără Semnătura.

Descriere: **Talpă întreagă, 1 fragment.**

Talpă – lungime: 16,5 cm, lățime: 8–6–8 cm. Greutate: 43 g.

Fragment – 8 × 3 cm, greutate: 6 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 20. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Centru, Adâncime G264, Artefact piele, Context din umplutura, Data 26.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **3 fragmente talpă.**

Fragment 1 – lungime: 15,5 cm, lățime: 7–4–5 cm. Greutate: 19 g.

Fragment 2 – lungime: 11,5 cm, lățime: 4,4–7 cm. Greutate: 13 g.

Fragment 3 – 9 × 4,5 cm, greutate: 3 g.
Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 21. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2013, Sector 2 Vest, Artefact fragment piele, Context la demolarea dărâmată de cărămidă, aproape de stâlpul vestic, Data 16.12.2013, Semnătura Drașovean.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 8 cm, lățime: 3,5–6,5 cm.
Greutate: 6 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

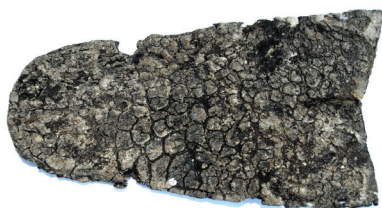

Punga 22. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Est, Adâncime 1,90 față de trot. de beton, Artefact piele, Context umplutura din mortarul dintre profil S suprafață și țeava de plastic, Data 27.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **Fragment.**

Fragment – lungime: 13,5 cm, lățime: 8,5–6 cm. Greutate: 28 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Punga 23. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime aprox. 1 m față de trot. de beton, Artefact piele, Context umplutura nivel stradă 1, Data 11.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **4 fragmente și 8 fragmente mici, 1 fragment potcoavă, 1 sânbure vișine.**

Fragment 1 – lungime: 14 cm, lățime: 5–4,5 cm. Greutate: 12 g.

Fragment 2 – lungime: 9 cm, lățime: 7,5 cm. Greutate: 12 g.

Fragment 3 – lungime: 6 cm, lățime: 7,5 cm. Greutate: 6 g.

Fragment 4 – lungime: 7 cm, lățime: 5 cm. Greutate: 7 g.

8 fragmente – Greutate totală: 24 g.

Fragment potcoavă – greutate 3 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

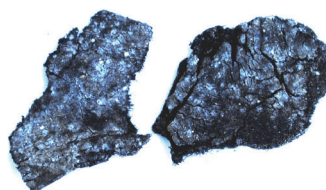

Punga 24. Eticheta: TM-Piața Sf. Gheorghe 2014, Sector 4 Vest, Adâncime G217, Artefact piele, Context umplutura, Data 14.03.14, Semnătura Gașpar.

Descriere: **2 fragmente.**

Fragment 1, date identice cu **fragment 2** – lungime: 5 cm, lățime: 3,5 cm. Greutate totală: 6 g.

Stare de conservare: precară și nesatisfăcătoare.

Concluzii

Artefactele arheologice din piele au fost în pungi de polietilenă. Aşa s-au păstrat temporar în condițiile de umiditate și de temperatură, asemănătoare cu condițiile din mediul subteran, ceea ce va ajuta mult derularea procedurilor de conservare.

Cele mai importante artefacte considerăm că sunt tălpile din piele, care provin din complexe arheologice din perioada medievală și perioada otomană (XVI-XVII), fiind caracteristice modei timpurilor respective. Ele prezintă degradări multiple, specifice, semnalate de către noi și în alte lucrări științifice⁴. Structura solului în context cu condițiile de mediu din sol au fost favorabile conservării lor pe o perioadă îndelungată, ceea ce a făcut posibilă descoperirea lor cu ocazia săpăturilor arheologice de salvare din perimetrul vechii cetăți a Timișoarei.

Unicitatea lor, raritatea contextului arheologic timișorean în care aceste artefacte pe suport organic s-au păstrat, în număr relativ mare, conferă o valoare științifică intrinsecă dar și documentară-istorică-tehnică și culturală deosebită privind conviețuirea multiethnică și multiculturală a comunităților de oameni din intravilanul Cetății Timișoara.

Salvarea lor prin conservare complexă, cuprinzând curățare, rehidratare, emoliere ș.a. este urgentă și necesară.

BIBLIOGRAFIE

Drașovean *et alii* 2007

Drașovean, Florin, Feneșan Costin, Flutur Alexandru, Szentmiklosi Alexandru, Kopeczny Zsuzsa, El susi Georgeta, M-Kiss Hedy, Șepilici R., Dinu Niculina, 2007, *Timișoara în amurgul Evului Mediu*, 2007, Timișoara (2007).

M-Kiss 2014

M-Kiss Hedy, Artefacte din materie organică în Cetatea Timișoara (2014), *Artifacts Made of Organic Materials in the Fortress of Timișoara* (2014), p. 965–983, *Simpozion Arheovest, Interdisciplinaritate în Arheologie*, ediția a II-a: In Honorem prof. univ. dr. Gheorghe Lazarovici, Szeged (2014).

M-Kiss *et alii* 2014a

M-Kiss Hedy, Badea Elena, Carșote Cristina, Miu Lucreția, Investigarea preliminară a unor artefacte din piele provenite din săpăturile arheologice din Cetatea Timișoara, Preliminary investigation of leather artifacts found in archaeological excavation in Timișoara Fortress (2014), *Restitutio, Conservation-restoration bulletin*, Relities

and solutions of the specialists in the heritage conservation and restoration domain, in the 2014 Romania, Nr. 8, p. 58–61, Editat de Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, București.

M-Kiss 2015

M-Kiss Hedy, Fragmente de încălțăminte medievală descoperite la Timișoara 2007–2014, *Fragments of Medieval Footwear, discovered at Timișoara between 2007–2014* (2015), Vol. III 2, p. 849–859, *Simpozion Arheovest, Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie*, Ediția a III-a: In memoriam Florin Medeș 1943–2005, Szeged (2015).

M-Kiss 2016

M-Kiss Hedy, *Artefacte medievale de piele în Cetatea Timișoara*, Timișoara (2016).

M-Kiss 2017

M-Kiss Hedy, *Catalogul artefactelor de piele descoperite în Timișoara Strada Lucian Blaga 2014*, Timișoara (2017).

M-Kiss 2017a

M-Kiss Hedy, Contribuții la cunoașterea artefactelor de piele descoperite în Timișoara strada Lucian Blaga în 2014, p. 217–238, 2017, in *Cercetări arheologice în central istoric al Timișoarei-strada Lucian Blaga, Campania 2014*, Editori: Alexandru Flutur, Daniela Tănase, Ana Cristina Hamat, Editat de Muzeul Național al Banatului, Cluj-Napoca (2017).

M-Kiss 2018

M-Kiss Hedy, Contribuții la cunoașterea artefactelor de piele descoperite la Timișoara P-ța Sfântu Gheorghe nr. 2–3 (2018), *Simpozion Arheovest, Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie*, Ediția a VI-a, Vol. 2, p. 807–818, In memoriam Marian Gumă (1951–1998), Szeged (2018).

M-Kiss 2019

M-Kiss, Hedy, Studiu preliminar asupra artefactelor din piele provenite din situl arheologic Piața Sfântu Gheorghe – Timișoara 2014, *Analele Banatului, S.N., Arheologie-Istorie Timișoara*, Vol. XXVII, Editura Mega Cluj-Napoca (2019).

M-Kiss 2019a

M-Kiss Hedy, Leather archaeological artifacts, from preliminary study to conservation, Artefacte arheologice din piele, de la studiul preliminar la conservare (2019), *Simpozion Arheovest, Interdisciplinaritate în Arheologie*, Timișoara, 23 noiembrie 2019, Ediția VII-a, In honorem Prof.Univ. Dr. Sabin Adrian Luca, Vol. 2, p. 791–803, Szeged (2019).

⁴ Drașovean *et alii* 2007, 161–220; M-Kiss 2014; M-Kiss 2015; M-Kiss 2016; M-Kiss 2017, 5–8, 52; M-Kiss 2017a; M-Kiss 2018; M-Kiss 2019; M-Kiss 2019a.